

Stichting De Rijckere-orgel 1776

p/a Jan van Hoofkwartier 74

4333 EB MIDDELBURG

www.derijckereorgel.nl

info@derijckereorgel.nl

NIEUWSBRIEF #04

28 april 2022

Beste belangstellende,

De afgelopen maanden is er veel gebeurd en hebben we als bestuur belangrijke concrete stappen kunnen zetten. Sinds 18 februari 2022 zijn we als stichting eigenaar van het De Rijckere-orgel. Verder hebben we in samenspraak met onze adviseur Rog r van Dijk besloten om voor de volgende fase van ons project met Verschueren Orgelbouw bv te Ittervoort in zee te gaan. De Provincie Zeeland heeft voor 2022 een budget beschikbaar voor de restauratie van rijksmonumenten. Op 14 maart jl. hebben we onze subsidieaanvraag ingediend en verwachten daar medio juli meer over te horen. Op het gebied van de lopende vergunningstrajecten bij de Gemeente Beek en de Gemeente Middelburg is ook het nodige positieve nieuws te melden en "last but not least" zijn op het moment van het schrijven van dit bericht de laatste opnamen voor onze reeds eerder aangekondigde cd-productie afgerond. Organist Léon Berben, lid van ons Comité van Aanbeveling, legde de klanken van het De Rijckere-orgel in het Koningskerkje van Beek voor een laatste keer vast.

Over dit unieke klankdocument en alle andere hierboven genoemde zaken vindt u in deze editie van onze Nieuwsbrief uitgebreide informatie. Uiteraard blikken we ook vooruit op onze komende activiteiten. Heeft u interesse ons te steunen met dit unieke orgel-project? Bekijk dan onze website www.derijckereorgel.nl voor meer informatie.

Veel leesplezier met deze vierde nieuwsbrief!

Bram de Wolf,
secretaris

In deze nieuwsbrief:

1. Aankoop De Rijckere-orgel	2
2. Keuze orgelbouwer	3
3. Omgevingsvergunning Gemeente Beek	5
4. Vergunningsproces Gemeente Middelburg	5
5. Cd 'Fugue & Caprice'	5
6. Uitgelicht: Benefietconcert met klavechord	8
7. Status van het project en de fondsenwerving	9
8. De Rijckere-wijn	10
9. Komende activiteiten	11

1. Aankoop De Rijckere-orgel

Het eerste wapenfeit na de oprichting van onze stichting op 21 februari 2020 was het tekenen van een intentieverklaring met de Protestantse Gemeente Maas- en Geuldal tot aankoop van het monumentale De Rijckere-orgel. In deze verklaring was vastgelegd dat wij in eerste instantie een jaar de tijd zouden krijgen om te werken aan fondsenwerving om de aankoop van het orgel rond te krijgen. Omdat we ons als bestuur vanaf het begin terdege realiseerden dat de aankoop slechts een beginstap zou zijn in een heel complex vervolgtraject, waarin we ook nog eens afhankelijk zouden zijn van veel externe partijen en de onvermijdelijke ingewikkelde ambtelijke procedures, was het belangrijk om de vervolgstappen snel en nauwkeurig in beeld te krijgen. In februari 2021 werd, nadat was vastgesteld dat we als stichting goed en enthousiast bezig waren, de termijn van de intentieverklaring met nog een jaar verlengd. Na uitgebreid overleg met Rogér van Dijk, die op zijn beurt korte lijntjes heeft met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, achtten we de tijd rijp om de in juridische zin toch redelijk vrijblijvende intentieverklaring om te zetten in een koopovereenkomst.

Foto: Het bestuur van Stichting De Rijckere-orgel 1776 en vertegenwoordigers van de Protestantse Gemeente Maas- en Geuldal.

Op vrijdag 18 februari jl. is ons voltallige bestuur afgereisd naar Geleen. Bij kantoor Frenken, Moers en Heerings notarissen aldaar passeerde om 14.43 uur de koopakte, waarbij de overdracht van het eigendom van het historische De Rijckere-orgel van de Protestantse Gemeente Maas- en Geuldal, gevestigd te Sittard-Geleen, naar Stichting De Rijckere-orgel 1776, gevestigd te Middelburg, definitief een feit werd. Het De Rijckere-orgel heeft na bijna honderd jaar weer een Zeeuwse eigenaar! Door de administratieve koppeling van dit rijksmonument aan de eveneens monumentale Sint Augustinuskerk in Middelburg, is het in 1776 voor Axel gebouwde orgel feitelijk weer een Zeeuws instrument.

2. Keuze orgelbouwer

Op basis van het door onze adviseur Rog r van Dijk opgestelde *Rapport en instandhoudingsplan betreffende het De Rijckere-orgel van de voormalige Hervormde kerk te Beek (L)* hebben we op 1 oktober jl. een drietal gerenommeerde orgelmakers benaderd met het verzoek om uiterlijk op 1 december 2021 een vrijblijvende offerte uit te brengen voor de overplaatsing en restauratie van dit unieke instrument. Het spreekt voor zich dat het dan niet alleen dient te gaan om een gespecificeerd kostenplaatje naar arbeid en materialen. We waren vooral ook benieuwd naar de visie van deze orgelmakers op de inhoudelijke kant van de restauratie van en reconstructie naar de oorspronkelijke situatie van dit bijzondere orgel.

]

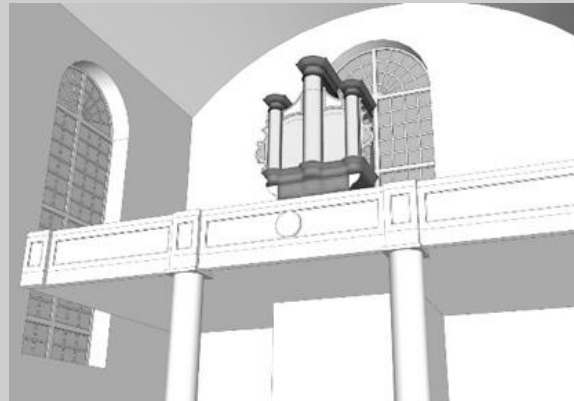
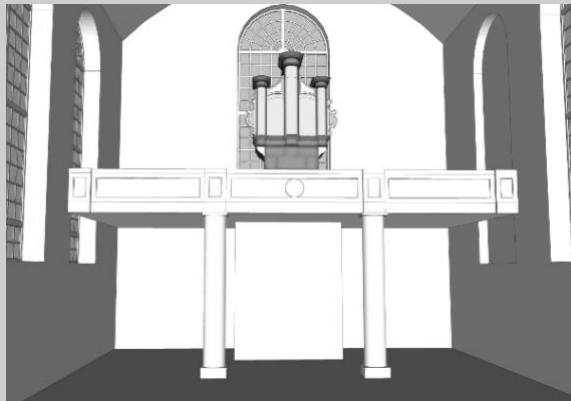
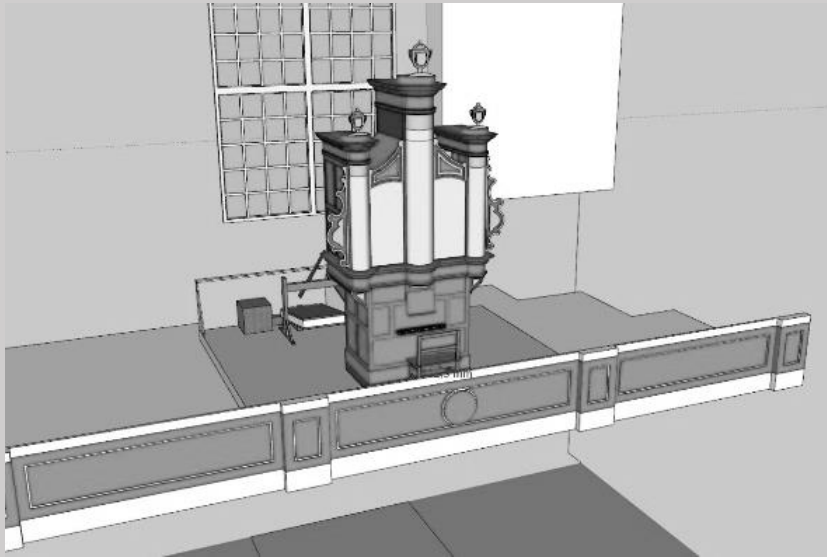
Heel bijzonder was het dat twee van de drie offertes persoonlijk op het secretariaat werden afgegeven! Het gebrek aan vertrouwen in een tijdige bezorging door PostNL, dat door een aantal negatieve ervaringen onder het nulpunt was gezakt, was hier mede debet aan.

Op 2 december jl. zijn de drie enveloppen in het bijzijn van Rog r geopend en volgde er die avond een uitgebreide studieronde. Alle benaderde orgelmakers hadden de moeite genomen het orgel in Beek op locatie uitgebreid te onderzoeken. Ook is in de Sint Augustinuskerk te Middelburg onderzoek gedaan naar de mogelijke opstelling op de galerij en de bij de werkzaamheden op locatie benodigde voorzieningen. Na de vergadering van 2 december waren we er uiteraard nog niet uit en volgde er nog behoorlijk wat discussie en overleg, inmiddels noodgedwongen via online-sessies. Uiteindelijk hebben we op 22 december jl. unaniem besloten om de volgende fase van ons project in te gaan met Verschueren Orgelbouw bv te Ittervoort. De uitgebreide expertise en ervaring die Verschueren met zeer succesvolle restauraties en reconstructies van dit orgeltype heeft, maakte de onderbouwing van hun visie op ons project heel overtuigend en aansprekend.

Foto: van links naar rechts: Bram de Wolf (bestuurslid), Rog r van Dijk (onafhankelijk orgeladviseur), Johan Zoutendijk (directeur Verschueren Orgelbouw), Gerard Boot (bestuurslid) en André Poortvliet (bestuurslid).

De volgende drie afbeeldingen van de hand van Johan Zoutendijk, directeur van Verschuieren, geven een eerste impressie van de harmonieuze manier waarop het De Rijckere-orgel zich visueel in de ruimte van de Sint Augustinuskerk zal manifesteren. Bij de plaatsing van het orgel in Beek in 1924 door de firma Dekker is, behalve de inkorting van de onderkas waarbij het aangehangen pedaal verdween, ook de middentoren ingekort. Interessant is dan ook de vergelijking tussen de foto die u op de eerste pagina van deze nieuwsbrief aantreft en het drietal afbeeldingen hieronder, waar zowel onderkas als middentoren weer de oorspronkelijke proporties vertonen. Daarnaast streven we ernaar, in de Sint Augustinuskerk is er boven het orgel immers ruimte te over, de drie torens opnieuw van passende bekroningen te voorzien. Hoe mooi zou het zijn wanneer we deze, op basis van foto's of andere afbeeldingen van de oorspronkelijke Axelse situatie van voor 1924, naar de originele ornamenten zouden kunnen reconstrueren.

Afbeeldingen: *impressie nieuwe situatie, St. Augustinuskerk, Middelburg*

3. Omgevingsvergunning Gemeente Beek

De inmiddels vorige eigenaar van het orgel, de Protestantse Gemeente Maas- en Geuldal, heeft om de verkoop aan ons mogelijk te maken een omgevingsvergunning moeten aanvragen bij de Gemeente Beek om tot sloop van het orgel over te mogen gaan. Dit klinkt nogal rigouzeus, maar feit is natuurlijk wel dat het orgel te zijner tijd gedemonteerd gaat worden en na restauratie aan een nieuw leven buiten de gemeentegrenzen van Beek zal beginnen. Omdat het een rijksmonument betreft zijn aan een dergelijk project heel veel ambtelijke regels en procedures verbonden. Omdat de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) in de persoon van Wim Diepenhorst heel positief naar onze “reddingsoperatie” van dit belangwekkende instrument kijkt, werd al heel snel een positief advies afgegeven en kon de Gemeente Beek vervolgens overgaan tot het verstrekken van de noodzakelijke omgevingsvergunning voor het verplaatsen van het monumentale De Rijckere-orgel naar Middelburg. Dit besluit is inmiddels op de website van de Gemeente Beek gepubliceerd:

<https://zoek.officiëlebekeendmakingen.nl/gmb-2022-119903.html>

4. Vergunningsproces Gemeente Middelburg

Zoals in eerdere edities van de Nieuwsbrief gemeld is, zijn we vanaf augustus 2020 formeel in vooroverleg met de Gemeente Middelburg over de plaatsing van het orgel in de monumentale Sint Augustinuskerk. Mede op basis van overleg met de hierboven reeds genoemde RCE en ambtenaren van de Gemeente Beek, was het Walchers Adviesteam Ruimtelijke Kwaliteit (WARK) al snel enthousiast over onze plannen. Het enige punt van zorg betrof de belastbaarheid van de galerij. Na een aantal bijstellingen van de oorspronkelijke plannen om tot een deugdelijke én esthetisch verantwoorde ondersteunende constructie te komen hebben we in nauwe samenwerking met Verschueren en Bouwgroep Peters c.s. ons definitieve plan ter bespreking in de WARK-vergadering van 21 april jl. ingediend. De notulen van deze vergadering zijn op het moment van schrijven van deze nieuwsbrief nog niet gepubliceerd, maar we verwachten op grond van deze laatste aanpassingen zeer binnenkort een positief advies van het WARK te krijgen. Aansluitend kunnen we dan onze aanvraag van de omgevingsvergunning voor plaatsing van het orgel definitief bij de Gemeente Middelburg indienen.

Vermeldenswaardig is verder dat het college van B&W van de Gemeente Middelburg ons project bij de Provincie Zeeland heeft voorgedragen om voor subsidie in aanmerking te komen. We wachten dit alles in spanning, maar hoopvol af.

5. Cd ‘Fugue & Caprice’

Op vrijdag 8 april en maandag 25 april 2022 heeft Léon Berben voor onze stichting cd-opnames gemaakt op het De Rijckere-orgel in Beek. We vinden het belangrijk dat de klank van het orgel in de huidige ruimte van het Koningskerkje van Beek, in de staat waarin het instrument nu verkeert, nog éénmaal vastgelegd wordt op cd, voordat het instrument gedemonteerd en na de restauratie naar Middelburg overgeplaatst wordt. Het is ons voornemen om in het kader van een zorgvuldige documentatie van het hele restauratie- en overplaatsingsproces, naast de publicatie van een boek, kort na de plaatsing van het gerestaureerde orgel in de nieuwe ruimte opnieuw een opname te maken.

Cd-programma

De cd krijgt de titel **‘Fugue & Caprice’**. We onthullen in deze nieuwsbrief graag alvast een gedeelte van het programma. Uitgangspunt voor de cd-productie was om het De Rijckere-orgel optimaal te presenteren in 17e en 18e eeuwse muziek uit Frankrijk en Vlaanderen. Dit is muziek die goed aansluit bij

het karakter van het instrument en de ‘conservatieve’ middentoonstemming. Léon koos om te beginnen voor muziek van Louis Couperin (ca. 1626-1661). Dit is orgelmuziek die tot 2003 onbekend was, omdat het manuscript zich in een privéverzameling bevond. De eigenaar van deze collectie, de Brit Guy Oldham, heeft het gelukkig inmiddels gepubliceerd, zodat we kunnen genieten van deze fantasievolle orgelwerken. Léon speelt op de cd vier van deze werken, waarbij hij zeer verschillende registratiemogelijkheden laat horen. Van een onbekende tijdgenoot van Couperin, François Roberday (1624-1680), speelt hij *Fugue VI et Caprice sur le mesme sujet*, omlijst door muziek van Henry Du Mont (1610-1684) en Johann Jakob Froberger (1616-1667). Van Froberger staan drie werken uit zijn *Libro Secondo* (1649) op het programma: een *Toccata*, een *Canzon* en een *Fantasia*. Vlaamse orgelmuziek is vertegenwoordigd met een *Salve Regina* en een *Fantasia* van Abraham van den Kerckhoven (1618-1702) en werken van Jacques La Fosse (ca 1660-1721). De titel ‘*Fugue & Caprice*’ is afkomstig uit het werk van Roberday.

Cd-opname

We zijn heel blij dat Léon zoveel tijd en energie in deze cd-productie heeft willen steken. We zijn daarnaast Verschuieren Orgelbouw zeer erkentelijk voor het feit dat ze de kosten voor het prepareren van het orgel voor deze opname voor hun rekening hebben genomen. Het ging bij deze werkzaamheden overigens niet om groot onderhoud of een generale stembeurt;

zoals hierboven vermeld is ons uitgangspunt het monumentale instrument te presenteren in de huidige staat, waarbij alleen de meest storende ontstemmingen en bijgeluiden dienden te worden verholpen. De klimatologische omstandigheden bij de opnamen op 25 april verschilden behoorlijk van die bij de eerste sessie. Zo was niet alleen de temperatuur op 25 april zeven graden hoger, ook de relatieve luchtvochtigheid was aanmerkelijk hoger. Na het uitgebreid stemmen van de tongwerken kon de

afsluitende opnamesessie beginnen. Helaas kregen we de Rossignol niet meer aan het zingen maar daar gaat u na de restauratie ongetwijfeld van horen. Een kleine veertig jaar na de spraakmakende restauratie door Fama & Raadgever heeft het De Rijckere-orgel nog steeds zeer veel schoons te bieden en maakt het grote indruk!

Opnametechnicus Marien Stouten van Animato Music Productions vervulde zijn rol van opnameleider met verve en bracht de opnames, ondanks het regelmatig bulderend overvliegen van diverse luchtreuzen en de geluidsoverlast veroorzaakt door de vele files in de zeer drukke Raadhuisstraat, heel vakkundig en onverstoord tot een goed einde. Hij kan nu thuis verder aan de slag met de volgende fase: de montage.

Luk Bastiaens, hoofdredacteur van het gerenommeerde Belgische tijdschrift *Orgelkunst*, tekent voor de vormgeving van de cd-cover en het cd-booklet. Tenslotte was de hulp, het meedenken én gastvrijheid van koster Henk Verkerk en zijn vrouw Bertha van onschatbare waarde.

Cd-presentatie

De cd wordt woensdagavond 13 juli 2022 om 20.00 uur gepresenteerd tijdens een orgelconcert van Léon Berben in de Middelburgse Oostkerk, waar het andere De Rijkere-orgel zich bevindt. Vooraf intekenen op de cd 'Fugue & Caprice' is mogelijk via onze website. De eerste 50 intekenaars krijgen een door Léon gesigneerd exemplaar!

Teken nu in voor de nieuwe CD:

FUGUE & CAPRICE

Léon Berben bespeelt het
De Rijkere-orgel (1776) te Beek

6. Uitgelicht: Benefietconcert met klavechord

In 2020 organiseerden we als stichting onze eerste benefietconcerten om meer bekendheid aan ons project te geven en om financiële middelen in te zamelen. Deze concerten vonden plaats in de St. Augustinuskerk op het Duyschot-Müller orgel. In 2021 werd een vervolg gegeven aan deze serie en ook voor komende zomermaanden staan er weer benefietconcerten op orgel gepland met o.a. Sietze de Vries en Luc Ponet. U leest meer hierover verderop in deze nieuwsbrief.

Op 14 mei aanstaande is er echter een bijzonder benefietconcert, op een ander instrument en op een unieke locatie...

Deze keer staat niet het orgel, maar het **klavechord** centraal. Vandaag een wat vergeten klavierinstrument, maar in de 17^e en 18^e eeuw zonder twijfel het bekendste klavierinstrument dat iedere organist thuis tot zijn beschikking had. Zo schreef Michael Praetorius (1571-1621): *'Het klavechord is de basis voor alle toetsinstrumenten –orgel, klavecimbel, spinet, virginaal, enzovoort. Orgelleerlingen krijgen hun eerste lessen op het klavechord'* (Syntagma Musicum, 1620).

André Poortvliet heeft een programma samengesteld met muziek van Matthias Weckmann, Johann Jakob Froberger, Dietrich Buxtehude, Johann Sebastian Bach, Johann Ernst Bach en Carl Philipp Emanuel Bach. Hij bespeelt twee verschillende instrumenten: een 17e eeuwse type naar Johann Jakob Donat (1700) en een 18^e eeuwse type naar Christian Gottlob Hubert (1783).

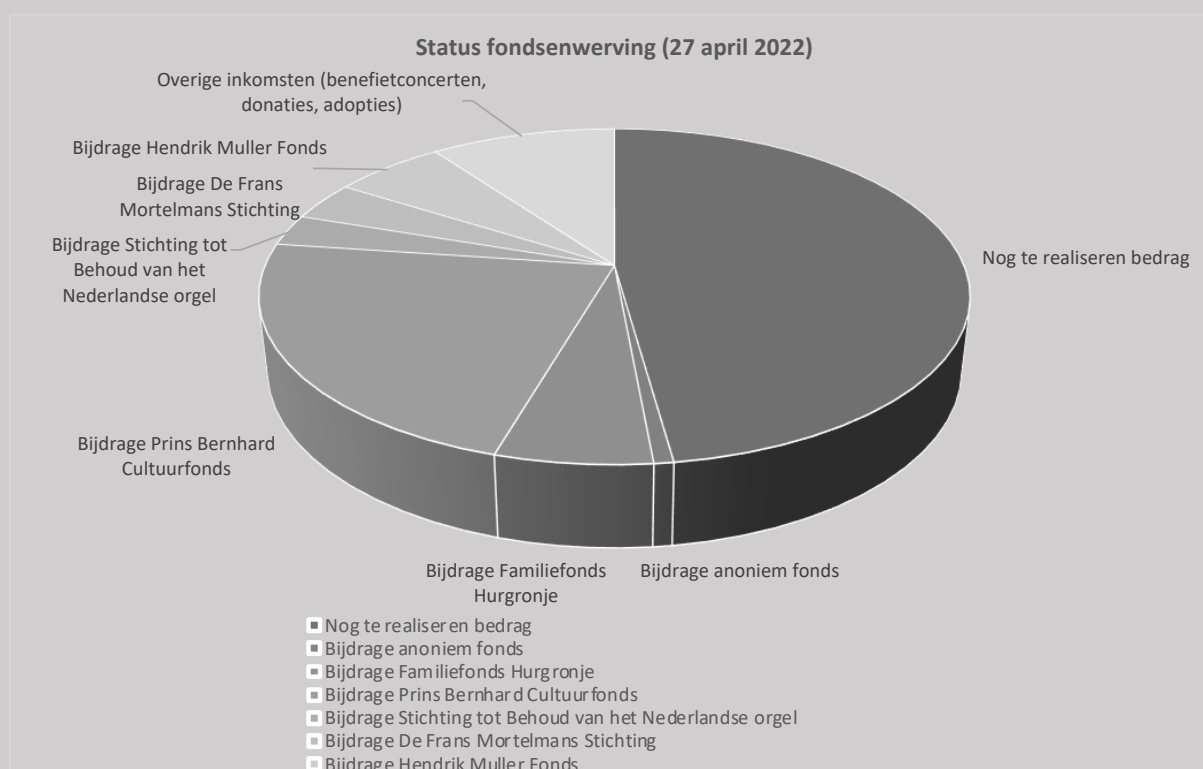
De bijzondere locatie, de 'huiskamer' van Stadsklooster Simpelhuys in Middelburg, en de intieme klanken van het klavechord maken dit tot een unieke belevenis. Het aantal stoelen is beperkt, daarom is het verstandig om te reserveren via onze website.

7. Status van het project en de fondsenwerving

Update per 27 april 2022:

- zes fondsen hebben een toezegging gedaan
- zeven orgelregisters zijn geadopteerd (er zijn nog zes registers beschikbaar)
- er zijn twee aktes ondertekend voor een jaarlijkse schenking
- donateurs leveren een jaarlijkse bijdrage
- inkomsten uit wijnverkoop
- inkomsten uit benefietconcerten

Via de volgende nieuwsbrieven zullen we u blijven informeren over de voortgang van de fondsenwerving.

8. De Rijckere-wijn

In december 2020 lanceerden we onze speciale De Rijckere-wijn. Inmiddels hebben we enkele honderden flessen verkocht. Veel dank voor de belangstelling en uw steun! We hebben inmiddels weer een nieuwe levering binnen, zodat u de wijnen nog steeds kunt bestellen.

De Rijckere-wijnen

De De Rijckere-wijnen betreffen een Franse witte wijn (Chardonnay-Viognier) en een Franse rode wijn (Merlot). Beide wijnen komen uit de Languedoc. Heerlijke wijnen om zelf van te genieten of leuk om weg te geven als cadeau of relatiegeschenk. Door deze De Rijckere-wijnen te kopen, helpt u ons het project te realiseren.

2019 Cuvée DE RIJCKERE – CHARDONNAY VIOGNIER *L'AUDE – LANGUEDOC*

Perfect huwelijk van sappige fris ronde Chardonnay, met de gedistingeerde Viognier. De kleur is helder goudgeel. In de neus delicate aroma's van tropisch wit fruit, witte bloemen en een toefje hazelnoot. De smaak is mondvullend met tonen van abrikoos, perzik, appel en wat karamel. De afdronk is droog en aanhoudend fris. Heerlijk als aperitief of bij geitenkaas, witvlees- of visgerechten.

2019 Cuvée DE RIJCKERE – MERLOT *L'AUDE – LANGUEDOC*

Deze Merlot is gemaakt van 20 jaar oude stokken van de zonnige zuidhellingen uit de buurt van Carcassonne. In de neus treffen we gul fruit van bessen en bramen, de smaak is rijk met tonen van bosfruit en subtiele kruidigheden. De afdronk is lang en aangenaam. Heerlijk bij jong belegen kazen, charcuterie en pastagerechten.

De wijnen zijn te koop per doos van zes flessen en per fles. Een doos met zes flessen kost € 50,-, de prijs per fles is € 8,95. Vanaf 12 flessen wordt de wijn gratis thuisbezorgd op Walcheren en de Bevelanden. Uiteraard is de wijn ook te koop en af te halen bij onze activiteiten en desgewenst ook op afspraak bij de Sint Augustinuskerk te Middelburg. Op onze website kunt u via het bestelformulier de wijn eenvoudig bestellen.

9. Komende activiteiten

Zaterdag 14 mei 2022, 20.00 uur

Middelburg, Huyskamer Stadsklooster Simpelhuys

Benefietconcert door André Poortvliet op klavechord.

Op het programma staan werken van Buxtehude, Froberger, Weckmann, J.S. Bach, J.E. Bach en C.P.E. Bach.

Woensdag 13 juli 2022, 20.00 uur

Oostkerk, Middelburg

CD-presentatieconcert 'Fugue & Caprice'

Léon Berben geeft een orgelconcert op het De Rijckere-orgel (1783) waarbij na afloop onze nieuwe cd wordt gepresenteerd.

Woensdag 3 augustus 2022, 20.00 uur

St. Augustinuskerk, Middelburg

Benefietconcert Sietze de Vries op het historische Duyschot-Müller-orgel. Het programma bestaat uit literatuur en improvisaties.

Zaterdag 20 augustus 2022, 10.00 uur

St. Augustinuskerk, Middelburg

Masterclass over Vlaamse orgelmuziek uit de 17^e en 18^e eeuw door Luc Ponet met aansluitend een (presentatie)concert door de studenten en Luc Ponet.

Zaterdag 8 oktober 2022, 10.30 uur

Excursie naar het Blasius Bremser-orgel (1675) in de Onze-Lieve-Vrouwenkapel van het Sint Elisabethgasthuis (Elzenveldkapel) te Antwerpen.

Maandag 26 december 2022, 16.00 uur

St. Augustinuskerk, Middelburg

André Poortvliet speelt kerstmuziek op het Duyschot/Müller-orgel (1707/1754). Onder de titel *Puer nobis nascitur* voert André werken uit van Byrd, Cavazzoni, Frescobaldi, Sweelinck, Scheidemann, Weckmann en Bach.

Overige data:

Augustus 2022

Een publicatie van 'Vlaamse orgelmuziek uit de 16e en 17e eeuw'.

Stichting De Rijckere-orgel 1776 brengt een bundel bladmuziek uit met muziek van Gombert, Willaert, Van Dalem, Lohet, Bull, Cornet, Philips, Dumont, Van den Kerckhoven en Chaumont. Met deze publicatie dragen we bij aan de bekendheid van de Vlaamse orgelcultuur. Meer informatie en bestelinformatie volgt in de volgende nieuwsbrief.

September 2022

Een publicatie over het De Rijckere-orgel in Beek in het Vlaamse tijdschrift *Orgelkunst* door onze orgeladviseur Rogér van Dijk. Hij zal uitgebreid ingaan op de geschiedenis van het instrument.

Orgelconcerten De Rijckere-orgel (1783), Oostkerk te Middelburg

In de Oostkerk is er in de zomermaanden een internationale orgelserie met o.a. Reitze Smits, Jean-Luc Ho en Francesco Cera. Meer informatie: www.deoostkerk.nl

